МУОДИЛАҲО

Омӯзгори синфҳои ибтидоии мактаби №30-и ноҳияи
Самарқанди вилояти Самарқанд
Субхонова Мадинабону Ризокуловна.

Аннотатсия. Мавзуи «Муодилаҳо» яке аз бахшҳои муҳими математика буда, барои ташаккули тафаккури мантиқӣ ва рушди малакаҳои ҳисобкунии хонандагон хизмат мекунад. Дар раванди омӯзиши ин мавзуъ хонандагон мафҳуми муодила, ҷузъҳои он ва роҳҳои ҳалли муодилаҳои соддаро меомӯзанд. Ҳамчунин, онҳо тарзи муайян намудани адади номаълумро тавассути иҷрои амалҳои арифметикӣ аз худ мекунанд. Омӯзиши муодилаҳо ба хонандагон имконият медиҳад, ки донишҳои назариявии худро дар ҳалли масъалаҳои амалӣ истифода бурда, қобилияти мустақилона фикр кардан ва хулоса бароварданро инкишоф диҳанд. Ин мавзуъ барои омӯзиши минбаъдаи математика заминаи мустаҳкам фароҳам меорад.

Калидвожаҳо: муодила, адади номаълум, баробарӣ, ҳалли муодила, амалҳои арифметикӣ, ҷамъ, тарҳ, зарб, тақсим, тафаккури мантиқӣ, малакаҳои ҳисобкунӣ, хонандагони синфҳои ибтидоӣ, математика.

Annotatsiya “Tenglama” mavzusi matematikaning muhim boʻlimlaridan biri boʻlib, oʻquvchilarning mantiqiy fikrlashini shakllantirish va hisoblash koʻnikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu mavzuni oʻrganish jarayonida oʻquvchilar muodila tushunchasi, uning tarkibiy qismlari hamda sodda muodilalarni yechish usullari bilan tanishadilar. Shuningdek, ular arifmetik amallar yordamida noma’lum sonni topish koʻnikmalarini egallaydilar. Muodilalarni oʻrganish oʻquvchilarga nazariy bilimlarini amaliy masalalarni yechishda qoʻllash, mustaqil fikrlash va xulosa chiqarish qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Mazkur mavzu matematikani keyingi bosqichlarda muvaffaqiyatli oʻzlashtirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Kalit soʻzlar: tenglama, noma’lum son, tenglik, muodila yechimi, arifmetik amallar, qoʻshish, ayirish, koʻpaytirish, boʻlish, mantiqiy fikrlash, hisoblash koʻnikmalari, boshlangʻich sinf oʻquvchilari, matematika.

Дар шароити имрӯза рушди тафаккури мантиқӣ ва қобилияти мустақилона андешидани хонандагон яке аз вазифаҳои асосии низоми таълим ба ҳисоб меравад. Фанни математика дар ташаккули чунин қобилиятҳо нақши муҳим дорад. Яке аз мавзуъҳои асосии математика дар синфҳои ибтидоӣ омӯзиши муодилаҳо мебошад. Омӯзиши муодилаҳо ба хонандагон имкон медиҳад, ки мафҳуми баробарӣ, адади номаълум ва роҳҳои ёфтани онро аз худ намоянд.

Дар ҷараёни омӯзиши муодилаҳо хонандагон на танҳо донишҳои назариявӣ мегиранд, балки малакаҳои амалии ҳалли масъалаҳоро низ инкишоф медиҳанд. Ин мавзуъ барои ташаккули тафаккури мантиқӣ, диққатнокӣ ва мустақилияти фикрии хонандагон мусоидат намуда, заминаи боэътимод барои омӯзиши минбаъдаи математика фароҳам меорад. Аз ин рӯ, омӯзиши самараноки муодилаҳо дар синфҳои ибтидоӣ аҳаммияти калон дошта, яке аз омилҳои муҳими баланд бардоштани сифати таълим ба шумор меравад.

Муодила яке аз мафҳумҳои асосии математика буда, дар рушди тафаккури мантиқӣ ва қобилияти таҳлилии хонандагон нақши муҳим дорад. Муодила баробарие мебошад, ки дар он адади номаълум иштирок мекунад. Вазифаи асосӣ ҳангоми ҳалли муодила ёфтани қимати адади номаълум аст, ки баробариро дуруст мегардонад.

Дар синфҳои ибтидоӣ хонандагон аввал бо муодилаҳои сода шинос мешаванд. Масалан:

$x + 5 = 12$

Барои ёфтани қимати **x**, аз адади 12 адади 5-ро тарҳ мекунем:

$x = 12 – 5 = 7$

Санҷиш:

$7 + 5 = 12$

Пас, қимати адади номаълум **7** мебошад.

Ҳангоми омӯзиши муодилаҳо омӯзгор аз усулҳои гуногуни таълим, аз ҷумла саволу ҷавоб, корҳои амалӣ, бозиҳои таълимӣ ва технологияҳои муосир истифода мебарад. Ин усулҳо ба хонандагон барои беҳтар дарк намудани мазмуни мавзуъ ва фаъолона иштирок кардан дар дарс мусоидат мекунанд. Омӯзиши муодилаҳо ба рушди малакаҳои ҳисобкунӣ, қобилияти муқоиса, таҳлил ва хулосабарории хонандагон таъсири мусбат мерасонад. Илова бар ин, хонандагон меомӯзанд, ки донишҳои худро дар ҳалли масъалаҳои гуногуни ҳаётӣ истифода намоянд. Аз ин рӯ, мавзуи «Муодилаҳо» дар таълими математикаи синфҳои ибтидоӣ аҳаммияти калон дошта, барои ташаккули дониш, малака ва салоҳиятҳои математикӣ заминаи мустаҳкам фароҳам меорад.

Хулоса, омӯзиши мавзуи «Муодилаҳо» дар синфҳои ибтидоӣ барои рушди дониш ва қобилиятҳои математикӣ, инчунин ташаккули тафаккури мантиқии хонандагон аҳаммияти калон дорад. Дар раванди омӯзиши муодилаҳо хонандагон тарзи ёфтани адади номаълум, истифодаи амалҳои арифметикӣ ва ҳалли масъалаҳои гуногунро аз худ мекунанд. Ин мавзуъ ба рушди мустақилияти фикрронӣ, диққатнокӣ ва қобилияти таҳлил намудани масъалаҳо мусоидат менамояд. Ҳамзамон, дониш ва малакаҳои ҳосилшуда барои омӯзиши минбаъдаи фанни математика заминаи мустаҳкам фароҳам меоранд. Бинобар ин, истифодаи усулҳои самараноки таълим ва ҷалби фаъоли хонандагон ба раванди

дарс метавонад сифати омӯзиши мавзуи «Муодилаҳо»-ро баланд бардошта, ба натиҷаҳои беҳтари таълимӣ мусоидат намояд.

Рӯйхати адабиёти истифодашуда

1. Ҷумҳурии Ӯзбекистон. Стандарти давлатии таълим оид ба фанни математика барои синфҳои ибтидоӣ. – Тошканд, 2021.
2. Математика. Китоби дарсӣ барои синфи 3. – Тошканд: Нашриёти таълимӣ, 2023.
3. Математика. Китоби дарсӣ барои синфи 4. – Тошканд: Нашриёти таълимӣ, 2023.
4. Раҳимов Р., Каримов Ш. Методикаи таълими математика дар синфҳои ибтидоӣ. – Тошканд: Ӯқитувчи, 2020.
5. Абдуллаев А. Педагогика ва технологияҳои муосири таълим. – Тошканд: Фан, 2019.
6. Мирзиёев Ш. М. Стратегияи рушди Ӯзбекистони Нав. – Тошканд: Ӯзбекистон, 2022.
7. Қодиров Б. Асосҳои назария ва амалияи таълим. – Тошканд: Тафаккур, 2021.
8. Манбаъҳои электронӣ ва маводҳои таълимии Вазорати томактабӣ ва мактабии Ҷумҳурии Ӯзбекистон.